

Asia: U 70/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroo..., ke 18.2.2026 klo 10.30 (U 70/2025 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Hilikka Vihinen

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Valtioneuvosto on kirjelmässään eduskunnalle lähettänyt komission ehdotukset Euroopan aluekehitysrahaston, koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä vuosiksi 2028-2034 myönnettävän unionin tuen täytäntöönpanoedellytyksistä, selvittänyt asetusehdotuksen sisältöä ja esittänyt valtioneuvoston kannan. Lausunnossaan Luonnonvarakeskus keskittyy valiokunnan toimialan, erityisesti maaseudun kehittämisen, kannalta olennaisiin muutoksiin nykyiseen rahoituskauteen verrattuna sekä esittää arvionsa siitä, miten ehdotuksessa kuvattuja rahoitusinstrumentteja voidaan jatkossa parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää Suomessa.

2 Lausunto

OLENNAISET MUUTOKSET NYKYISEEN RAHOITUSKAUTEEN VERRATTUNA

Merkittävä muutos komission ehdotuksessa on, että perustettavat kansalliset ja alueelliset kumppanuussuunnitelmat (NRPP) yhdistävät aiemmin itsenäisinä toimineet rakennerahastot ja maataloustuet yhden suunnitelman alle. Taloudelliselta mittakaavaltaan maatalouden ja alueiden rakennerahoitus ovat aiemmin olleet yhteensä noin kaksi kolmasosaa EU:n rahoituksesta. Ehdotetussa rahoituskehityksessä niiden suhteellinen osuus kasvaneesta kokonaisuudesta jää alle puoleen, sillä komissio ehdottaa aiempaa suurempia panostuksia esimerkiksi rajaturvallisuuteen.

Aluetukiin ei ole ehdotettu merkittäviä euromääräisiä leikkauksia. Sen sijaan korvamerkittyihin maataloustukiin kohdistuu enemmän leikkausehdotuksia, minkä käänttöpuolena näkyy maaseuturahoituksen poistaminen yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuudesta. Suunnitelman mukaan vain maaseutuyritysten käynnistämistuet pysyisivät korvamerkityn CAP-osuuden sisällä. Kaikki muu maaseudun kehittäminen tulisi rahoitettavaksi osana kansallisesti ja alueellisesti sovittavaa kumppanuussuunnitelmaa. EU:n rahoituskehityksen kokonaisuudessa ehdotetaan NRPP:neiden kautta tulevassa rakennerahoituksessa turvattavaksi 218 mrd. € rahoitus vähemmän kehittyneille alueille, ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR)-tyyppisille toiminnalle korvamerkitty 14 %. ESR-rahoitus investoi ihmisiin erottelematta alueita. Sosiaalista innovointia ehdotetaan ESR-varoilla tuettavaksi myös paikallisella tai alueellisella tasolla, mikä saattaisi osua myös maaseudulle.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR-) tavoitteisiin kuuluu edelleen vähentää muita heikommassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä, mikä

17.2.2026

tarkoittaa muun muassa maaseutua, väestön vähenemisestä kärsiviä alueita, pohjoisia alueita ja väestötiheydeltään erittäin alhaisia alueita, rajaseutuja sekä saaristoa. Interreg-suunnitelmassa uutta ovat voimakkaammat toimet mm. Venäjään rajautuvien alueiden selviytymiskyvyn parantaminen. Niillä on merkitystä maaseudun kannalta, sillä raja-alueemme on luokitettu aluetyyppinä nimenomaan harvaan asutuksi maaseudeksi.

Valtioneuvoston kannassa todetaan, että "kansalliseen suunnitelmaan liittyvien yksityiskohtien tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida tarkemmin". Tämä koskee erityisesti maaseudun kehittämisen asemaa tulevalla kaudella.

Maaseudun rahoitus on CAP:n pientä maaseutuyritysten käynnistysrahoitusta lukuun ottamatta jätetty kokonaan määriteltäväksi osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa (NRPP). Komission esityksessä on ollut esillä, että LEADER-toiminta olisi pakollista kaikille jäsenmaille, mutta sen rahoitusta ei ole korvamerkitty. Loppuvuodesta 2025 komissio ehdotti parlamentille ja neuvostolle "10 % maaseututavoitetta", joka jäsenvaltioiden tulisi NRPP:ssä osoittaa "maatalouteen ja alueille". Todettakoon, että maaseudulla asuu 30 % EU:n väestöstä. Komissio on puolustanut maaseudun aseman muutosta sillä, että se tulee tarkastamaan tiukasti, että jäsenmaat käyttävät EU-rahoitusta ja -välineitä oikeudenmukaisesti eri alueille. Komissiolla ei tosiasiallisesti ole resursseja eikä sisältöosaamista tarvittavaan seurantaan.

Komission ehdotus asettaa Suomen maaseudun lähtökohtaisesti hyvin haavoittuvaan asemaan, jos rahoitus päätetään kansallisesti (ja alueellisesti), ja jos käytettävissä on vain EAKR-tyyppistä rahoitusta. Ensinnäkin, mikä olisi maaseudun rooli ja paino näissä pöydissä, sillä maaseudulla ei ole selkeää edustajaa. Olisiko maaseutu pelkkä edunsaaja, vai kirjoittamassa NRP-suunnitelmaa? Komissio ei ole myöskään selkeästi määritellyt, mikä luetaan maaseudeksi: ovatko kaikki alle 50 000 asukkaan hallinnolliset alueet maaseutua, vai esimerkiksi alueet, jolla asuu alle 5000 henkeä. Toinen ongelma liittyy käytettyihin politiikkavälineisiin. Aluekehitysrahastosta (EAKR) on Suomessa rahoitettu isoja hankkeita, jotka koskevat maaseudun mittakaavaa suurempia alueita ja mittakaavaltaan niin isoja toimijoita (kuten yrityksiä), ettei maaseudulle räätälöityjä, pienen mittakaavan toimia ole niissä rahoitettu. Nyt lausuttava valtioneuvoston kirjelmä ei tunnista maaseudun kannalta kriittisiä näkökohtia, ja sen EAKR-suunnitelmissa puhutaan ensi sijassa yleisesti alueista, keskeisenä kaupunkien kehittämisestä.

RAHOITUSINSTRUMENTTIEN HYÖDYNTÄMINEN SUOMESSA

Ongelmana komission uudessa esityksessä on maaseudun aseman epämääräisyys, joka on ratkaiseva heikennys aiempaan. Valtioneuvoston kirjelmässä toistuvat nyt komission maaseutuun liittämät muotoilut "olisi kiinnitettävä erityistä huomiota", "olisi tarvittaessa esitettävä", "yhdenmukaisesti alue- ja kaupunkikehitys" ja "voi sisältyä sitoumus... tarkoitettuun rahoituksesta". Ellei maaseutua koskevia toimia tarkenneta, sen äänen kuulumista kansallisesta ja alueellisesta kumppanuussopimuksesta sovittaessa turvata, sille räätälöityjä kehittämistoimia eritellä, ja sitouduta tarvittaessa korvamerkinnällä tasapuoliseen osuuteen resursseista suunniteltuja rahoitusinstrumentteja ei pystytä hyödyntämään koko maan kehittämiseksi. Pelkkä jäsenmaiden velvoite käyttää LEADER-välinettä ei siihen riitä.

Suomen on oman etunsa kannalta olennaista pitää huolta, että maaseudun asemaa vahvistetaan näiltä osin uusissa asetusehdotuksissa, EAKR-instrumenteissa on riittävän pienipiirteisiä välineitä, ja että EAKR-rahoitusta suunnittelevat ja toimeenpaneuvat tahot ymmärtävät, miten maaseutu ja sen kehittäminen toimii. Toimien jatkuvuuden turvaaminen yli ohjelmakausien on tärkeää. Yhtenä keinona uudessa tilanteessa on NRPP-suunnitelman maaseutuvaikutusten arviointi (MVA) jo komission esitystä käsiteltäessä, ja hyvissä ajoin ennen kansallisesta ja alueellisesta kumppanuussuunnitelmasta päättämistä.

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että asetusehdotus sisältää aiempaa laajempia kokonaisuuksia, joiden vuoksi Ahvenanmaan itsehallinnon soveltamista rahastoista päätettäessä saatetaan joutua arvioimaan uudelleen. Tältä osin on syytä pitää mielessä, että Ahvenanmaan monirahastoinen kehittämistapa on ollut poikkeuksellisen onnistunut, joten sitä ei kannata tahattomasti vaarantaa. Luonnonvarakeskus pitää osuvana valtioneuvoston kantaa siihen, että tulisi korostaa mahdollisuutta hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen, samoin NSPA-erityisrahoituksen turvaamista. Paikallisten erityispiirteiden ja haasteiden sekä alueellisesti räätälöityjen toimien huomioiminen on maaseudun kehittämistarpeiden kannalta olennaista. Rahoitusinstrumenttien hyödyntämisessä on oltava selvää, että pelkkään kaupunki-maaseutu-synergiaan perustuvilla toimilla ei Suomen kaltaisessa maassa selvitä, vaan erityisiä maaseutupolitiikkatoimia tarvitaan, vaikka maaseutu-kaupunki-vuorovaikutusta kannattaa myös edistää.

3 Lausunnon tiivistelmä

Komission esitys vuosille 2028-2034 heikentää ratkaisevasti maaseudun asemaa EU:n kehittämistoimissa. Se irrotetaan käytännöllisesti katsoen kokonaan korvamerkitystä yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, ja sisällytetään kansallisesti ja alueellisesti päätettävään kumppanuussuunnitelmaan varmistamatta, että maaseudun ääni lähtökohtaisesti kuuluu näissä neuvotteluissa, että siihen osoitettaisiin tasapuolinen resurssi, ja että käytettävissä olisi maaseudun kehittämiseen sopivia välineitä. Komission ehdotus viittaa siihen, että kyseeseen tulisivat lähinnä vain Euroopan aluekehitysrahaston politiikkavälineet, jotka eivät mittakaavaltaan ja instrumenteiltaan nykyisellään osu lainkaan maaseudun pienipiirteiseen talouteen, eivätkä sen hajautettuun toimintatapaan ja -rakenteeseen. Mikäli edetään näillä rahastovälineillä ja kuitenkin halutaan jatkaa maaseudun kehittämistä, komission on määriteltävä jäsenmaille, miten maaseudun edustus turvataan jäsenmaiden suunnitelmissa, miten määritellään maaseuturahoituksen minimiosuus, tarjottava maaseudulle osuvat politiikkavälineet, sekä tulosten seuranta.

Jani Lehto

Johtaja

17.2.2026

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 17.02.2026 klo 08:22:18.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Hilkka Vihinen

Hilkka Vihinen, Michael Kull, Hilkka Vihinen, Michael Kull

Liitteet:

Tiedoksi: